

ARCHEOLOGISCH PROEFSLEUVENONDERZOEK AAN DE BERKSTRAAT TE BEKKEVOORT, GEMEENTE BEKKEVOORT

Definitieve rapportage van de bekomen resultaten.

Van Liefferinge, N.

AS Rapportage 2008 - 22

1.	Inleiding	2
2.	Doel van het onderzoek	4
3.	Onderzoeksmethode	4
4.	Fysisch en cultuurlandschappelijk kader	5
5.	Resultaten van het onderzoek	6
5.1.	Controleboringen	6
5.2.	Beschrijving van de aangelegde vlakken	7
5.2.1.	Proefsleuf 1	7
5.2.2.	Proefsleuf 2	9
5.2.3.	Proefsleuf 3	10
5.2.4.	Proefsleuf 4	12
5.2.5.	Proefsleuf 5	14
6.	Conclusies	15
7.	Aanbevelingen	15
8.	Literatuur	16
	Bijlagen	17
	- Bijlage I: het georeferereerd overzichtsplan	17
	- Bijlage II: Fotolijst	18

---

1. Inleiding

Op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed werd in opdracht van Cosimco nv. op 17 en 18 juni 2008 een archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven uitgevoerd door projectbureau "Archaeological Solutions". Binnen het plangebied zal binnenkort een woonproject met een ondergrondse parkeergarage worden gerealiseerd.

De ernstige bedreiging die de vooropgestelde werken vormen tegenover het mogelijk aanwezige archeologische erfgoed zijn van dusdanige aard dat door het Agentschap R-O Vlaanderen geadviseerd werd om voorafgaand aan de werken een archeologisch vooronderzoek in te lassen.

In de omgeving van het plangebied werden in het verleden een aantal vondsten gedaan die dateren uit de steentijd en de Gallo-Romeinse periode. Een belangrijke archeologische site is ondermeer te vinden op de Luienberg te Assent, een kleine kilometer ten oosten van het te onderzoeken terrein aan de Berkstraat. Hier vond in september 1989 een kleinschalige opgraving plaats door het Laboratorium voor Prehistorie van de K.U.Leuven. Dit onderzoek leverde vondstmateriaal op uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum¹.

Een andere prehistorische site in Assent is deze op de Hermansheuvel, net ten noorden van de Luienberg. Hier vonden de archeologen van de K.U.Leuven resten van een nederzetting van de Michelsbergcultuur uit het midden-neolithicum².

De nabijheid van bovengenoemde sites en de ligging van het plangebied nabij de Baerebeek verhogen de archeologische potentie van het terrein. Het hier voorgestelde vooronderzoek was dan ook een aangewezen mogelijkheid om het projectgebied archeologisch te evalueren, teneinde het ongekende archeologisch erfgoed te detecteren, af te lijnen en te registreren.

---

¹ De Bie M. & Huyge D. 1989, 11-21.

² Casseyas C. & Vermeersch P.M. 1992, 147-151.

Administratieve gegevens van het terrein

Gemeente: Bekkevoort
Plaats : Bekkevoort
Toponiem : Berkstraat
Provincie : Vlaams-Brabant
Opdrachtgever : Cosimco nv.
Uitvoerder : Projectbureau Archaeological Solutions
Bevoegd gezag : Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed
Vlaams-Brabant
Gemeentecode : Bek-08-Ber
Locatie onderzoeksgebied :
Het plangebied is gelegen in het gedeelte van de dorpskom van Bekkevoort dat wordt ingesloten door de N2 in het noorden, de Berkstraat in het zuidoosten en de Eugene Coolsstraat in het westen.
Omvang Plangebied : 3.500 m² ofwel 0,35 ha.
Kadastrale gegevens : Bekkevoort 1° Afdeling, Sectie D, Percelen 312p en 313a
Hoogte maaiveld t.o.v. Oostends Peil :
Tussen ca. 45m +TAW (zuiden) en ca. 40m + TAW (noorden)
Beheer en plaats documentatie:
Projectbureau Archaeological Solutions,
Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen (met digitale evenals
analoge kopies aan Cosimco nv., Agentschap R-O Vlaanderen,
en de CAI te Brussel)
[Meer specifiek: de volledig uitgewerkte rapportage, het gegeore
fereerd overzichtsplan (Bijlage I) en de fotolijst van de op CD-
ROM aanwezige fotodatabank (Bijlage II)]
Beheer en plaats vondsten: nvt

Afbeelding 1: Ligging plangebied te Bekkevoort - Berkstraat, gemeente Bekkevoort (Bron: internetsite Google Earth).

2. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoeksproject was om dit relatief klein plangebied, welk aan een intensief grondverzet zal worden onderworpen, in eerste instantie archeologisch te evalueren m.a.w. door archeologische sites te detecteren, af te lijnen en ze samen met eventuele vondsten te registreren, teneinde de noodzaak voor- en concrete aanbevelingen m.b.t. eventueel archeologisch vervolgonderzoek te kunnen formuleren. Dit laatste in samenspraak met het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed.

3. Onderzoeksmethode

Om het gebied te evalueren luidde het advies van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed dat circa 12% van het plangebied diende te worden onderzocht op de aanwezigheid van (al dan niet) intacte archeologische waarden.

De richtlijnen van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed in acht genomen, werd het plangebied onderzocht d.m.v. parallelle proefsleuven over de ganse lengte/breedte van het terrein. In totaal werden twee lange sleuven (oost-west-as) aangelegd waarop drie loodrecht georiënteerde korte sleuven (noord-zuid-as). De exacte ligging van de proefsleuven werd op aanwijzen van de leidende projectarcheoloog door topograaf Bruno Van Dessel opgemeten (cfr. Bijlage III: Gegeorefereerd overzichtsplan).

Alle proefsleuven, met een breedte van ca. 2,50 m, werden aangelegd door middel van een graafmachine op rupsbanden met een platte graafbak. Teneinde eventuele archeologische sporen in het opgravingsvlak te kunnen waarnemen en evalueren, werden de sleuven - waar nodig - manueel opgeschaafd en onderzocht. De evaluatie van de vrijgelegde vlakken verantwoordden de aanleg van een tweede en dieper gelegen vlak niet. Tijdens de werkzaamheden werd erop toegezien dat de kraan niet over het vrijgelegde archeologische niveau reed, teneinde het verstoren van eventuele archeologische sporen te voorkomen.

Het grondvlak van iedere proefsleuf werd digitaal gefotografeerd (cfr. Bijlage I: Fotolijst). Tijdens het veldonderzoek werden er geen vondsten geregistreerd waardoor er uiteraard geen vondstenlijst kon worden aangemaakt. De evaluatie van de vrijgelegde vlakken verantwoordde het intekenen van elk vlak op weerbestendige polyesterfolie (schaal 1/50^e) niet, aangezien er ook geen archeologische sporen werden aangetroffen.

Met het oog op het geven van een deskundig advies, behoorde het nemen van een foto van ieder opgeschoond wandprofiel, waarbij voor een beschrijving van ieder bodemprofiel werd gezorgd. In totaal werden gedurende dit vooronderzoek vijf wandprofielen gefotografeerd en beschreven. Op deze manier kon een uitspraak worden gedaan inzake de bodemopbouw en de eventueel vastgestelde verstoringsgraad van de bodem binnen de grenzen van het plangebied.

4. Fysisch en cultuurlandschappelijk kader ³

Het landschap in de omgeving van Bekkevoort (Hageland) wordt gekenmerkt door een afwisseling van langgerekte heuvels en beboste valleigebieden. Zowat alle heuvels bestaan bovenaan uit afzettingen van het Diestiaan (= mariene afzetting uit het Mioceen, bestaande uit grofkorrelige glauconietrijke zanden). Ten gevolge van oxidatieprocessen in deze zanden vormden zich vaak roestbruine zandsteenkorsten of ijzerzandsteenbanken die veel weerstand boden/bieden tegen erosie (zie afb. 2). Deze ijzerzandsteenlagen op de toppen van de heuvels zijn zo hard dat de heuvels minder snel erodeerden en als zogenaamde getuigenheuvels in het landschap uitsteken. Op meerdere plaatsen zijn deze resistente ijzerzandsteenbanken te observeren, ondermeer op de flanken van de talrijk aanwezige holle wegen.

Gedurende het Weichseliaan (ca. 116.000 - 11.500 jaar geleden) werd een grote hoeveelheid eolisch materiaal (leem en zandleem) afgezet dat als een dekmantel over het Tertiair substraat ligt⁴. Deze aanvoer van leem en zandleem heeft het van oorsprong nogal diep versneden reliëf in ruime mate genivelleerd. In de beekdalen is deze opvulling het dikst en bestaat dikwijls uit afgespoelde (zand)leem, al dan niet vermengd met klei en zand van de Tertiaire ondergrond. Dit betekent dat de eolische dekmantel op steile hellingen en op de toppen van de getuigenheuvels plaatselijk erg dun of zelfs afwezig is. Men stelde dit fenomeen vast tijdens de archeologische opgravingen op de Hermansheuvel in Assent, waar het leemdek erg dun bleek te zijn en dat er in de betreffende zone slechts weinig colluvium was afgezet⁵.

Dat de vruchtbare plateaugronden in de omgeving van Bekkevoort en Assent reeds lang geleden in cultuur zijn genomen blijkt wel uit de rijke hoeveelheid vondsten uit het midden-neolithicum en de Gallo-Romeinse periode. Het creëren van open akkergronden gedurende het neolithicum ging gepaard met de eerste ontbossingen waardoor er bodemerosie kon optreden. Tot op de dag van vandaag hebben de akkerlandcomplexen in dit sterk golvende landschap nog erg veel te lijden aan bodemerosie door water en landbewerking. De open ruimte rondom de dorpskern van Bekkevoort wordt actueel ingenomen door akkers, boomgaarden (fruitteelt), weilanden en een reeks holle wegen.

³ Goossens D. 1984

⁴ Eolisch materiaal is materiaal dat door de wind werd getransporteerd en afgezet.

⁵ Lodewijckx M., Vanmontfort B. & Pelegrin R. 2005, 175-177.

Afbeelding 2: brok ijzerzandsteen.

5. Resultaten van het onderzoek

5.1. Controleboringen

Voorafgaand aan de aanleg van de proefsleuven werden verspreid over het terrein enkele proefboringen verricht met behulp van een edelmanboor ($\varnothing$ 10 cm). Hierdoor kon een betere inschatting worden gemaakt van de gewenste aanlegdiepte van de sleuven. Uit de boorprofielen bleek al snel dat er zich binnen de grenzen van het plangebied een vrij dunne ploeglaag bevindt die rechtstreeks rust op een pakket van oude colluviale afzettingen met een dikte van minstens 150 cm. Het betreft heterogene lagen van erosiemateriaal bestaande uit lemig zand en steengruis (ijzerzandsteen) die van oorsprong afkomstig moeten zijn van de hoger gelegen gebieden ten zuiden van het plangebied. Jonge colluviale afzettingen, vaak gekenmerkt door de aanwezigheid van fijne baksteen- en houtskoolpartikels, werden hier niet aangetroffen. De scherpe overgang tussen de dunne ploeglaag en de moederbodem doet vermoeden dat het natuurlijke bodemprofiel hier een relatief recent werd verstoord. Volgens de vereenvoudigde bodemkaart zouden in de onmiddellijke omgeving van het plangebied droge tot matig natte zandleembodems voorkomen, al dan niet met een (verbrokkelde of weinig duidelijke) B-horizont⁶.

---

⁶ De vereenvoudigde bodemkaart van Vlaanderen is integraal raadpleegbaar via het internet: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>

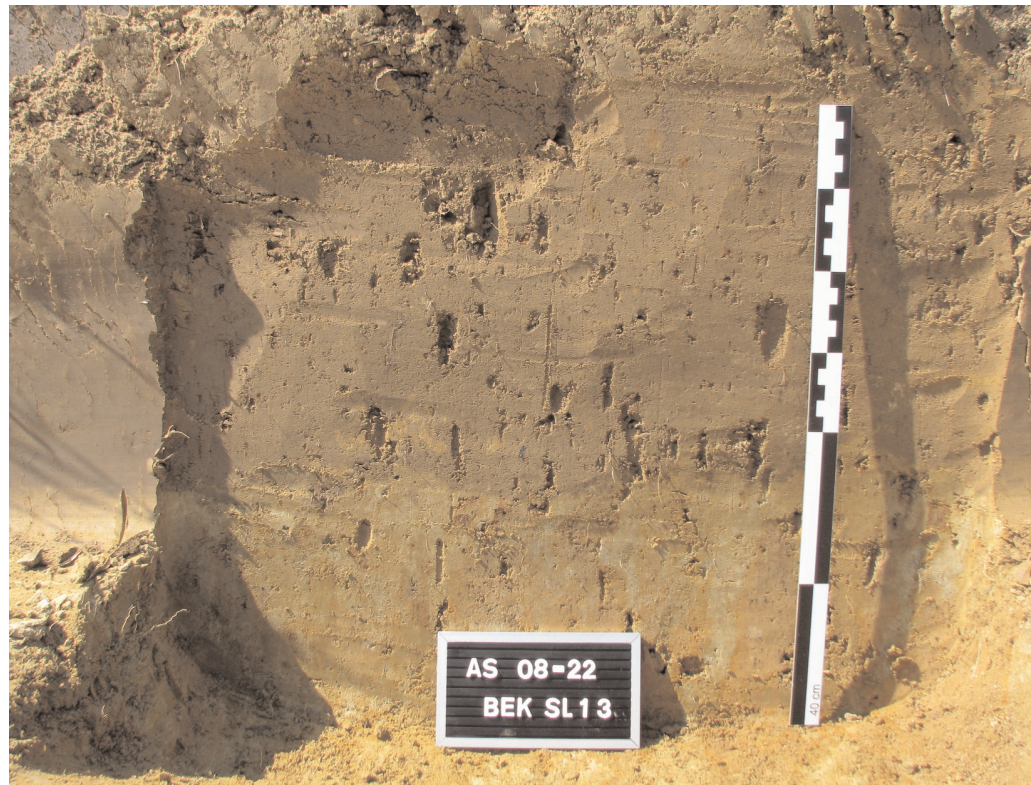
5.2. Beschrijving van de aangelegde vlakken

5.2.1. Proefsleuf 1

- Algemeen: Lange proefsleuf in het noordelijke gedeelte van het plangebied.
- Oriëntatie: Oost-west-as van het plangebied.
- Aanlegdiepte: Gemiddeld 60 cm-mv.
- Sporen: Geen.
- Wandprofielen: Drie (A/C-bodemprofielen).

Afbeelding 3: zicht op proefsleuf 1 richting oosten.

Afbeelding 4: zicht op wandprofiel 3 van proefsleuf 1 met typisch A/C-bodemprofiel.

5.2.2. Proefsleuf 2

- Algemeen: Lange proefsleuf in het centrale gedeelte van het plangebied.
- Oriëntatie: Oost-west-as van het plangebied.
- Aanlegdiepte: Gemiddeld 60 cm-mv.
- Sporen: Geen.
- Wandprofielen: Geen.

Afbeelding 5: zicht op proefsleuf 2 richting oosten.

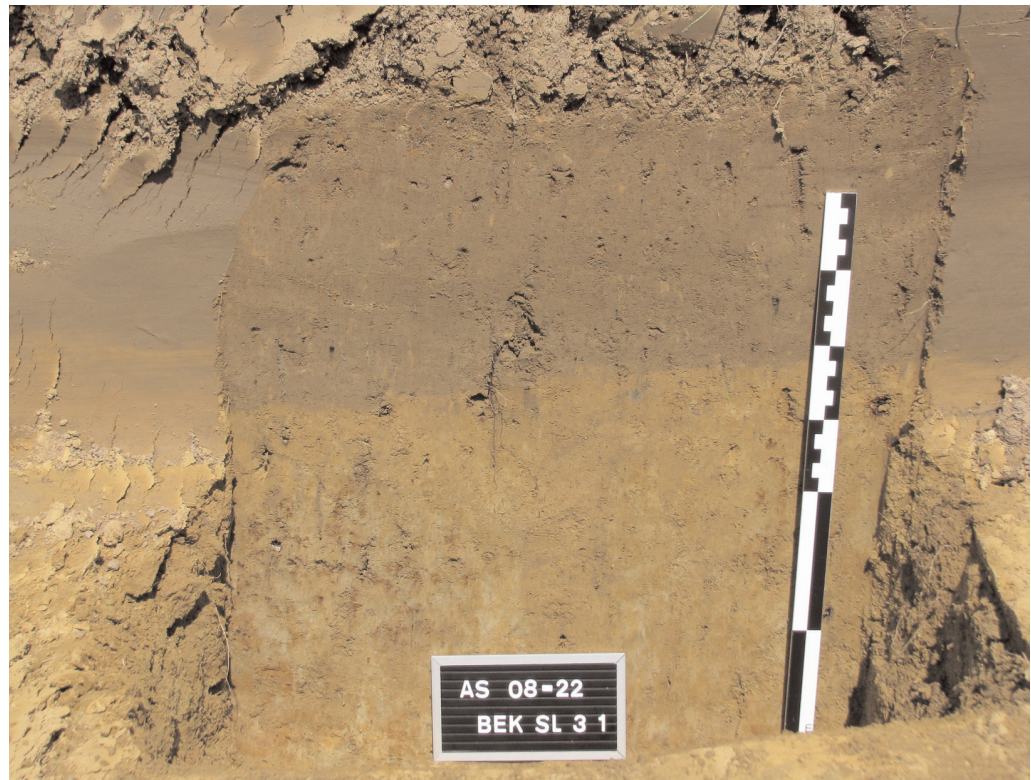

5.2.3. Proefsleuf 3

- Algemeen: Korte proefsleuf in het westelijke gedeelte van het plangebied.
- Oriëntatie: Noord-zuid-as van het plangebied: loodrecht op proefsleuven 1 & 2.
- Aanlegdiepte: Gemiddeld 60 cm-mv.
- Sporen: Geen.
- Wandprofielen: Eén (A/C-bodemprofiel).

Afbeelding 6: zicht op proefsleuf 3 richting noorden.

Afbeelding 7: zicht op het wandprofiel van proefsleuf 3 met typisch A/C-bodemprofiel.

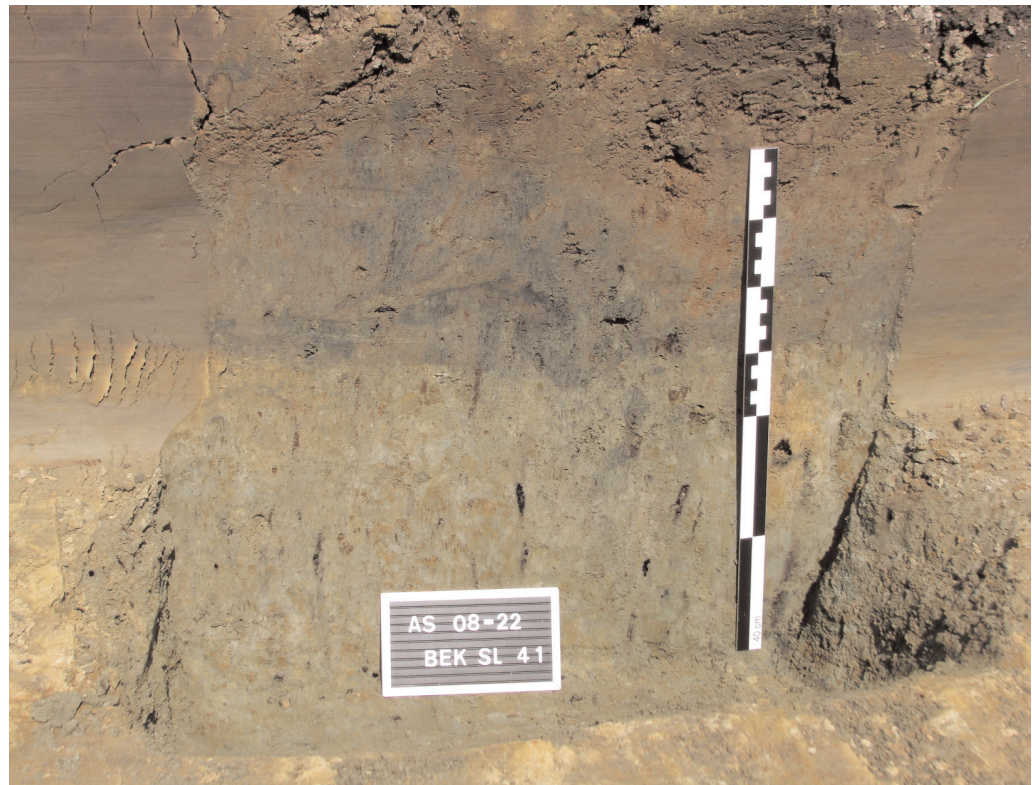

5.2.4. Proefsleuf 4

- Algemeen: Korte proefsleuf in het centrale gedeelte van het plangebied.
- Oriëntatie: Noord-zuid-as van het plangebied: loodrecht op proefsleuven 1 & 2.
- Aanlegdiepte: Gemiddeld 60 cm-mv.
- Sporen: Geen.
- Wandprofielen: Eén (A/C-bodemprofiel).

Afbeelding 8: zicht op proefsleuf 4 richting noorden.

Afbeelding 9: zicht op het wandprofiel van proefsleuf 4 met typisch A/C-bodemprofiel.

5.2.5. Proefsleuf 5

- Algemeen: Korte proefsleuf in het oostelijke gedeelte van het plangebied.
- Oriëntatie: Noord-zuid-as van het plangebied: loodrecht op proefsleuven 1 & 2.
- Aanlegdiepte: Gemiddeld 60 cm-mv.
- Sporen: Geen.
- Wandprofielen: Geen.

Afbeelding 10: zicht op proefsleuf 5 richting noorden.

6. Conclusies

Binnen de grenzen van het plangebied is de natuurlijke bodemopbouw volledig verstoord ten gevolge van landbouwactiviteiten zoals (diep)ploegen. Vanaf het maaiveld tot ongeveer 0,30 meter - mv bevindt zich een donkerbruine bouwvoor (met graszoden) bestaande uit lichte zandleem. Opvallend is de scherpe overgang naar de geelbruine tot oranjegele C-horizont, bestaande uit oude colluviale afzettingen met een dikte van minstens 150 cm (cf. 5.1. Controleboringen). Jonge colluviale afzettingen, vaak gekenmerkt door de aanwezigheid van fijne baksteen- en houtskoolpartikels, werden niet aangetroffen. De afwezigheid van archeologische sporen is mogelijk te wijten aan de intense verstoring van het natuurlijke bodemprofiel ter plaatse van het plangebied. Een andere hypothese betreft de aanwezigheid van een nogal stenige ondergrond die de keuze van de nederzettingslocatie hier in negatieve kan hebben beïnvloed.

7. Aanbevelingen

De resultaten van het archeologisch vooronderzoek tonen aan dat er zich géén archeologisch waardevolle zones of sites in het door ons onderzochte gebied bevinden. Er is dan ook géén reden om een bijkomend onderzoek te verantwoorden, met als gevolg dat de terreinen kunnen worden vrijgegeven voor archeologisch vervolgonderzoek. Evenwel dient deze aanbeveling bevestigd en overgenomen te worden door het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed. Hierbij verwijzen we ook naar artikel 8 van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, dat wijst op de meldingsplicht binnen de drie dagen bij de bevoegde administratie inzake toevalsvondsten en waarin bepaald wordt dat de gevonden archeologische vondsten of sporen tot de tiende dag na de melding in onveranderde toestand dienen te worden bewaard, beschermd en toegankelijk moeten worden gesteld voor de bevoegde gemachtigde. De termijn kan door de regering of haar gemachtigde worden ingekort na onderzoek of indien deze verplichting aanleiding zou geven tot onverantwoord hoge kosten. De termijn van tien dagen kan echter ook verlengd worden als het onderzoek aanleiding geeft tot een opgraving.

---

8. Literatuur

CASSEYAS C. & VERMEERSCH P. M., *Opgravingen op de Michelsbergnederzetting van Assent-Hermansheuvel*, in *Notae Praehistoricae*, 12, 1992, pp. 147-151.

DE BIE M. & HUYGE D., *Laat-Paleolithicum op de Luienberg te Assent-Bekkevoort* (Prov. Brabant), in: *Notae Praehistoricae*, 9, 1989, pp. 11-21.

GOOSSENS D., *Inleiding tot de geologie en geomorfologie van België*, Enschede, 1984.

LODEWIJCKX M., VANMONTFORT B. & PELEGRIN R., *Een midden-neolithisch aardwerk op de Hermansheuvel te Assent* (Vlaams-Brabant), in *Notae Praehistoricae*, 25, 2005, pp. 175-177.

BIJLAGE

BIJLAGE I: Gegeorefeerd overzichtsplan

PDF
Complete

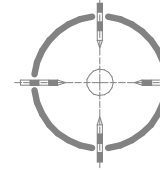
Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

GEMEENTE BEKKEVOORT

1 ste Afd., Sectie D, nrs. 313/a/deel en 312/p/deel

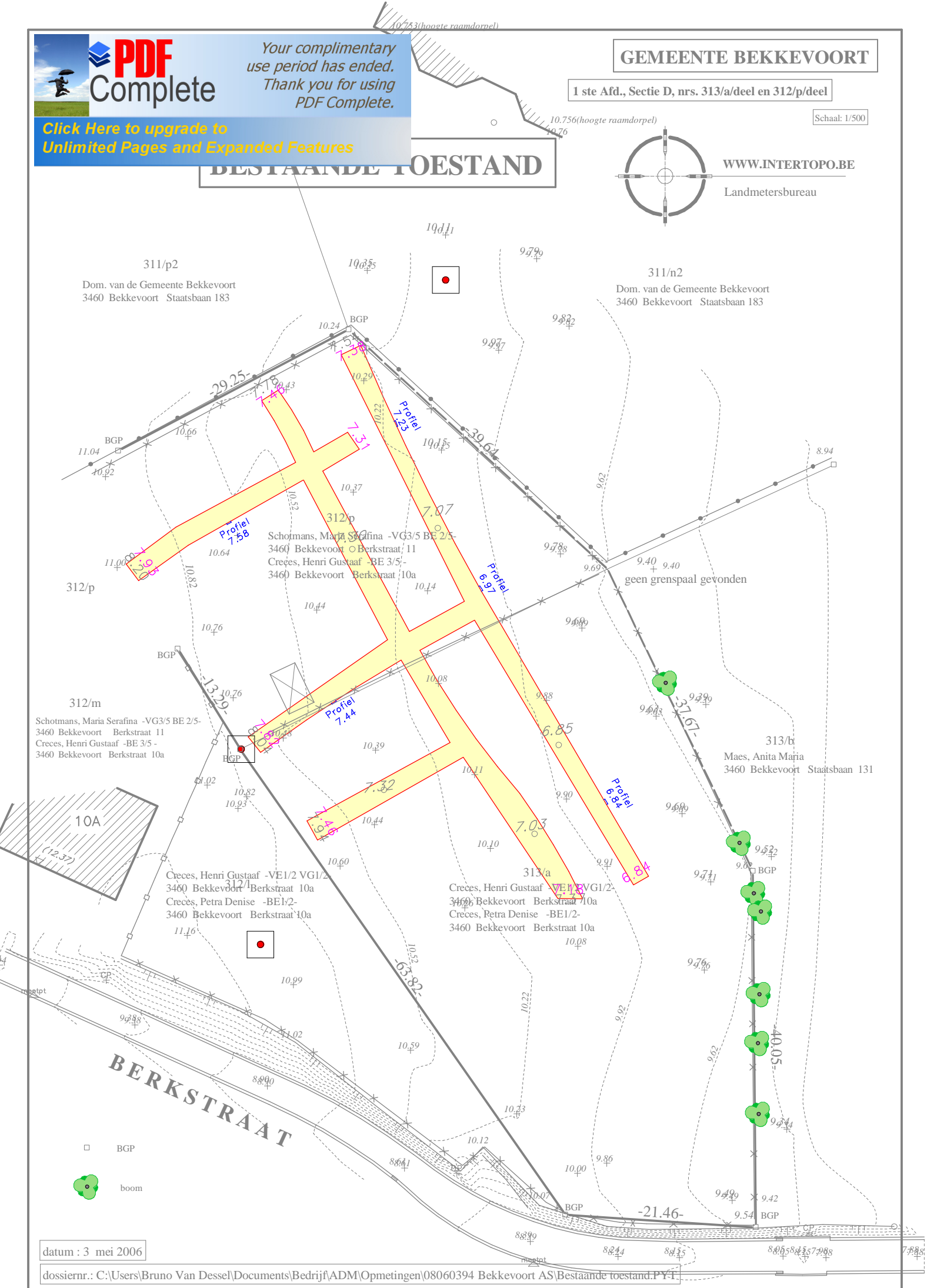
Schaal: 1/500

WWW.INTERTOPO.BE

Landmetersbureau

BESTAANDE TOESTAND

BIJLAGE II: Fotolijst

Projectnaam: CBO Bekkevoort - Berkstraat		Plaats: Bekkevoort (prov. Vlaams Brabant)	Controle:
Projectnummer: 08 – AS – 22		Gemeente: Bekkevoort	
Projectcode: BEK-08-BER	Jaar: 2008	Toponiem: Berkstraat	

Fotonummer	Sleuf	Vlak	Vak	Spoor	Richting	Profiel	Coupe	Aantal	Datum	Opmerkingen
F001	1	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Algemeen overzicht sleuf 1
F002	1	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 1 (midden – kruising sleuf 4)
F003	1	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 1 (midden – kruising sleuf 4)
F004	1	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 1 (oosten)
F005	1	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 1 (oosten – einde)
F006	1	1	/	/	OW	N	/		17-06-08	Profiel 1 (rechts)
F007	1	1	/	/	OW	N	/		17-06-08	Profiel 2 (midden)
F008	1	1	/	/	OW	N	/		17-06-08	Profiel 3 (links)
F009	2	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Algemeen overzicht sleuf 2
F010	2	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 2 (midden – kruising sleuf 3)
F011	2	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 2 (midden – kruising sleuven 4 en 5)
F012	2	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 2 (midden – kruising sleuf 5)
F013	2	1	/	/	OW	/	/		17-06-08	Detail 2 (oosten)
F014	3	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 3 (zuiden)
F015	3	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 3 (midden – kruising sleuf 2)
F016	3	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 3 (noorden - einde)
F017	3	1	/	/	NZ	O	/		17-06-08	Profiel 4
F018	4	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 4 (zuiden)
F019	4	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 4 (midden – kruising sleuven 1 en 2)
F020	4	1	/	/	NZ	/	/		17-06-08	Detail 4 (noorden – kruising sleuf 1)
F021	4	1	/	/	NZ	O	/		17-06-08	Profiel 5

Projectnaam: CBO Bekkevoort – Berkstraat		Plaats: Bekkevoort (prov. Vlaams Brabant)	Controle:
Projectnummer: 08 – AS – 22		Gemeente: Bekkevoort	
Projectcode: BEK-08-BER	Jaar: 2008	Toponiem: Berkstraat	

Fotonummer	Sleuf	Vlak	Vak	Spoor	Richting	Profiel	Coupe	Aantal	Datum	Opmerkingen
F022	5	1	/	/	NZ	/	/	/	17-06/08	Algemeen overzicht sleuf 5
F023	5	1	/	/	NZ	/	/	/	17-06-08	Detail 5 (midden – kruising sleuf 2)